

Октавија Неделку

Факултет за стране језике и књижевност, Букурешт

ВАСИЉЕВ И ЧЕНЕЈ ИЛИ ДУШАН ИЗМЕЂУ АГОНИЈЕ И ЕКСТАЗЕ

Занимљива појава у српској књижевности после Првог светског рата, Душан Васиљев, није типичан. Песник без збирке за живота, удаљен од средишњих културних центара по месту борављења, добија касно заслужено место у историји српске књижевности. Међутим, ниједна данашња антологија не може заобићи овог *Човека који је пропевао после рата*. Како се да одгонетнути ова тајна?

Кратки и драматични живот Душана Васиљева није трајао ни четврт века: довршио је циклус живота у својој 24. години, а тек што је „пропевао”. Појавио се у српској књижевности нагло, преко ноћи, нико га није знао, нити познавао. Његов књижевни живот је још краћи: прве стихове бележи у својој шеснаестој години, песму која му доноси прву заслужену славу *Човек пева после рата* објављује у двадесет првој години, а кроз велика врата књижевности пролази тек после смрти.

Није успео да за живота објави збирку (прва се појавила после његове смрти у издању Српске књижевне задруге 1932, песме изабрао Живко Милићевић, поговор написао Велимир Живојиновић), а неколико избора и проза објављени су тек после Другог светског рата, иако је у овом распону (1919–1924) написао преко триста песама, неколико драма, сценских скица, десетак приповедака и недовршени роман. Да ли је то много, или мало? Не, није мало, ако помислимо шта је све могао да буде. Да, много је, ако имамо на уму његово прекратко и тужно битисање.

Његово име је, међутим, убрзо постало познато у књижевним круговима и међу читаоцима књижевних часописа. Он је постао истакнута појава међу младима и најмлађима, нада пуна обећања, „савест једне генерације” чија је младост вечита. Али, исто онако изненадно као што се појавио, он је и нестао, нечујно, без личних пријатеља, без посмртних почести. Долетео је и пролетео у трену, попут звезде падалице, тако да скоро није ни било времена да се његова појава уочи и сагледа. Тек смрт, која је наступила тако изненадно и о којој је толико често писао и написао лирски тестамент,

.....

*моје тело нека спале,
и пепео нека баце у вале
мора, кад бела пена
загрли његово плаво, младо тело.*

*И једног ће дана доћи
Да нариче једна жена
Која исту судбу жели.*

„Тестамент”

донела му је славу за којом је жудео целог живота.

Нетипичан песнички случај, између периферије и центра, Васиљев је био стално суочен са екстремним облицима културе и историје. Рубно му је било скромно друштвено кујунцијско порекло; рубна је била његова култура, невеликог образовања у Кикинди и Темишвару, без завршене школе; периферијска је била и мањинска култура српског народа у оквиру Аустро-Угарске империје; провинцијална његова амбиција да се укључи у средишње токове српске културе којој је тежио свим својим бићем када је физички био удаљен од центра узавреле атмосфере књижевних збивања, од Београда. Док су остали песници чинили све напоре да се упознају са светском културом, да покрећу међународне часописе, да преводe најновије песнике, дотле је Васиљев, потуцајући се од Куманова до Загреба, жудео за једном баналном средњошколском дипломом, борио се за једно бедно учитељско место. Упркос томе, Душан Васиљев је успео да оствари педесетак вредних и неколико антологијских песама, обезбеђујући себи завидно место у српској модерни. Иако је био на периферији културних догађаја, нације и политике, Васиљев је брзо проналазио пут до најактуелнијих песничких тема свога времена. А до тих централних тема стигао је, парадоксално, певајући све време о свом провинцијалном искуству. Он није био одсечен од књижевног живота, припадао је кругу око часописа „Мисао”, сарађивао је у још неколико публикација, био је упознат са тенденцијама српског модернизма. Био је у току новог покрета захваљујући својим лектирама. Читао је и волео Црњанског, Крлежу, Ујевића, Бодлера, Достојевског, Адија и др., а централно, средишње било је горко искуство рата из којег се враћа не као победник већ поражен, са последицама малааријске грознице која ће се развити у туберкулозу и бити узроком преране смрти.

Сав од противречности, као и сви модерни песници, стваралац и побуњеник, онај који говори и пати, ћути и слути, Душан Васиљев је сазрео пребрзо, без детињства и младости, остаривши пре времена у једном свету у којем се осећао као изгнаник и губитник. Животна стаза му је била

прекратка и стога је био стално обузет оном грозницом коју имају само одабрани људи. Писао је много, брзо, грчевито, вредне и мање вредне песме, као да је знао да му живот измиче.

Нестао је изненадно и тек смрт је била повод да се о песнику нешто и пише, да се ожали „губитак најбољег представника српске млађе лирике” како је написао у некрологу Сима Пандуровић, један од ретких савременика који је прихватио младог песника и помогао му. Данас, након више од 80 година од његове смрти, Васиљевљево дело постаје све више предмет низа истраживања, студија и нових антологија (Јован Зивлак, Александар Пејовић, Александар Јовановић, Љубомир Симовић, Стеван Раичковић, Живан Милисавац и др.) које наглашавају високу модерност и актуелност Васиљевљеве поетике. Све више критичара, држећи се вредносних критеријума, посматрају случај Душана Васиљева као експресионистичког песника, упркос инсистирањима неких приређивача о Васиљеву као песнику друштвене, левичарске интонације.

Судови о људима и њиховим делима могу бити различити и противречни. Они се стварају на основу чињеница, фотографија, казивања, изучавања дела и утисака који се из њих добију. Иако у кратком животном путу Душана Васиљева нема бројних датума, догађаја, станица или збивања – он није стигао даље од Темишвара, Београда, Ченеја, *празне станице живота* са кратким одласцима на италијански фронт и југословенско-бугарску границу – његов унутрашњи живот је био пребогат емоцијама гнева, очаја, бола, туге, немира и љубави. Сва та осећања доживео је и у Ченеју.

Душан Васиљев је добио место учитеља у малом пограничном селу Ченеју, на самој југословенско-румунској граници, прихвативши га без размишљања и отпора, јер је у њему видео само привремено решење. Био је то исти Ченеј у који је Стеван Сремац довео два завађена попа, Ђиру и Спиру, приликом њиховог путовања владици у Темишвар. Иако би за његово крхко здравље више одговарало неко место у брдима, где има чистијег и пријатнијег ваздуха, Душан добија место учитеља у Ченеју. Њему је, међутим, било свеједно где ће службовати, јер је био уверен да је то краткотрајно решење. Ни слутио није да ће овде остати и чак оженити се. Ченеј је у оно време био мало место на обали старог Бегеја са свега око три хиљаде становника, од којих су половину чинили Срби, а половину Немци, са три дугачка сокака од којих је главни био калдрмисан и водио је на железничку станицу. Уз ту главну улицу ишла је паралелно српска улица на чијем се крају налази и данас парохијски дом, па српска црква и школа. Од школе до краја села није било ни две стотине метара, а свуда околу „непрегледна равница, испресецана многобројним путевима прашине лети, а у пролеће и у јесен претварана у блато”. Иако дете равнице и

села, ретки су ипак стихови у којима описује свој завичај као што то чини у песми „Из мога краја”:

*Ја сам син равнице и јулских страсти
где се не зна туга, не познаје беда,
где се много љуби и са много страсти
слуша млада жена кад се исповеда...*

*Ох, ја љубим оне што не пију воду,
коло тврдих, српских банаћанских глава
што су и проклете, ал и благородне.*

Рођен у Кикинди, Васиљев прекида врло рано везе са селом, формирајући се у граду. Стога и нема много песама о свом завичају или о животу у Ченеју. Ретки стихови на ту тему више су израз његовог личног бола.

Када је стигао у Ченеј половином марта 1920. године пун жалости за Београдом, он у животу на селу није ништа видео сем празнину и досаду. Иако мало место, Ченеј је имао своју интелигенцију: подначелника Стојшића, ученицу Милојку Малетић, његову будућу жену, и њеног брата од стрица, учитеља Хранислава Влајнића, апотекара Рутнера, учитељицу Рускињу Тању, свештеника села, једног студента, касније његовог кума. За младог песника који је био навикнут да се креће у високом интелектуалном друштву, тај круг је био претесан и њега захвата очајање. У писму своје пријатељу он се исповеда: „Што се тиче забаве, слабо је има. Грозно сам се забаталио. Нити учим, нити ишта паметно радим. Време доста брзо пролази. И тако стојим, да ми је сва нада сконцентрисана на ферије, на три она месеца која треба да донесу услове мога повратка у Београд, тј. Матуру”.

Под таквим околностима, Васиљев је почео да мучи себе стварним и измишљеним проблемима. Преосетљив, болестан и нервозан, он није могао ни у писању да нађе мира и спокоја. Ти први дани у Ченеју били су за песника тешки и тмурни, видео је око себе и пред собом све само црно:

*Моја је душа страховито празна
ко врт у голу позну јесен.
И онда: да ли је било смисла
мирисним је уљем појити,
а тело крвавим знојем знојити?
И непознатим водама бродити?
И онда: да ли је било смисла
уопште се и родити?...*

„Песма о мојој души”

Своју досаду у Ченеју Васиљев је разбијао, осим читањем и учењем, и разговорима са људима, и то најчешће са младом, лепом и богатом Милојком Малетић, дораслом за удају, али која је имала већ неколико кандидата. Међу њима, песников колега, учитељ Влајнић. Милојка Малетић осим лепоте и богатства имала је и четири разреда гимназије Више женске школе у Новом Саду, коју је, међутим, напустила због болести. Та висока осамнаестогодишња девојка, црномањаста, лепог и правилног дугуљастог лица, „дивних црних очију”, „скроз идеална, наивна и нежна”, занела га је и одушевила. Он, који је хтео да се мало нашали са њеним удварачима како би тиме убио досаду, и сам се у њу ужасно заљубио. Да ли је песник Душан Васиљев заиста био заљубљен? О женама много говори, много је песама о њима написао, па је тешко рећи да ли се све оне односе на неку одређену жену. Ко би то могао одредити у читавом низу женских имена која је сусрео у животу? Ко ме је то песник захваљивао на узвраћеној срећи:

*И онда топло твоје крило меко
и мирис Тебе
научио ме је поново човеком бити
и сузе лити.
И однео ме је тај
мирис, на крилима нове љубави наше,
у један ведар, животворан Мај.
Ја ти то морам захвалити.
И ја сам захвалан Теби, и срећан, срећан,
јер си ми спасла срце моје!*

„Враћено срце”

Ко ме ли је хтео да отме плаву витицу косе?

*И мени, дугих ноћи, кад бдијем,
покаткад луда жеља дође:
да плаву витицу отмам и да је скријем
у своје срце, у најдоњи кутак...*

„Мир”

Неоспорно је међутим да је песма „Очи” посвећена његовој жени:

*Дођи и буди поред мене,
и нећу чезнути то за загрљајем,
само донеси очи...Ах очи.
Те две најлепше небеске звезде,
су очи моје жене.*

Женидба Душана Васиљева дошла је некако изненада и за његове најближе другове, можда и за њега самог. Ова одлука је највише разбеснела његовог побратима Игњијића који га на тридесет седам страница писма кори, називајући овај поступак „пирамидалном глупошћу”. Међутим, просидба се обавља о Духовима, а свадба 22. јула 1920. Песник је, како му се чинило, постигао срећу за којом је жудео: „*Можеш ми веровати да сам ти друг добар и веран, и ја ти не желим ни са длаком већу срећу при женидби, него што сам је ја у Милојки нашао*”, одговара Васиљев побратиму на писмо, уверен у срећу свог брачног живота. Тај период у Ченеју је заиста најпунији и најведрији у његовом животу.

Његова срећа је потпуна када се огледа у црним очима своје жене коју први пут спомиње непосредно: „*Те две најлепше небеске звезде/ то су очи моје жене*”. („Очи”). Он ради са ченејском омладином и спрема позоришне комаде за приредбу о Духовима и тиме доприноси оснивању омладинске читаонице. Рад у школи му је оцењен повољно, књижевни рад напредује, сарадник је угледног часописа „Мисао”, материјално стање му се побољшава. Али тај период блаженства је био исувише кратак и облаци немира су се врло брзо почели купити. Дошла је сурова стварност која је спржила цвеће и расхладила пољупце:

*Наша је љубав: оголело грање,
и плава магла што нас обавија,
И жути листак, - болесно сироче.
Наша је љубав тихо умирање.*

„Наша љубав”

У овом браку, склопљеном на брзину, јавља се код песника све чешће осећање спуштавања дотадашње пуне слободе:

*И боли ме твоја примерна башта зелена,
где је све тако правилно и чисто,
ал увек исто... увек исто...
Пусти ме натраг у моје пролеће.*

„Пролећна песма”

То су били трзаји који су се јављали са времена на време, много преувеличани у песниковим лирским исповестима. Он жели да се ослободи окова које му је брак наметнуо, гуши се у тадашњој срећи и захвалност се може претворити само у мржњу. Сав живот му је прошао у некој грозници и ватри неостварених жеља и планова. Тај свет снова био је прибежиште у које се склањао пред монотонијом свакидашњице, али

од које није могао побећи. Данас није могуће осветлити овај брак који је имао огромних последица на песников живот и књижевни рад. На пример, он је утучен и очајан када је код Милојке почела да се манифестује туберкулоза. Уместо планова о лепшој будућности, вечитом сну своје младости, Васиљев мора да брине о најосновнијем питању живота, о њиховом опстанку. Забринут је за своје место да га не изгуби док је у војсци и за своју жену која није постављена на његово место. Половином фебруара 1921. године налази се као регрут у војној јединици у Куманову. Главна му је брига да се што пре извуче и да се врати у место које је толико желео да напусти. Чим се вратио из војске, постављен је за сталног учитеља у Ченеју, иако је и тада маштао о Београду, о великом граду у којем се људи крећу од универзитета до библиотека и позоришта.

Први лист у коме је Васиљев опробао перо била је темишварска „Слога”, затим новосадски „Дан” (песмама „Јуче и данас”, „Синоћ, кроз мрак”). Афирмисаће се, међутим, као књижевник у часопису „Мисао”, када је 1920. послао прву своју песму „Човек пева после рата”, за коју добија ласкава мишљења. Следе песме „Плач Матере Човекове”, „Два питања”, „Кактуси”, „Домовина” и још двадесетак, али не успева да објави збирку, јер је и тада као и данас већина издавачких предузећа била заснована на комерцијалним, а не уметничким принципима.

Крочио је у књижевност 1919, а умро је свега пет година касније, у самом раздобљу правог авангардизма. Исте 1919. појављује се *Лирика Итаке* Милоша Црњанског која ће донети нов идеал певања, ново схватање песништва, нове теме и нов звук. Док се Црњански залаже за негацију објективне датости и узвикује: „Славимо раскид живота са уметношћу”, дотле Васиљев уноси у своје стихове своја расположења, своја искуства, свој живот. Његови савременици пребацују Васиљевљевој поезији наглашени биографизам. Не заборавимо, међутим, да је већина њих имала срећу да живи дуже него сам покрет и да створи своја најзначајнија уметничка дела након „испеченог заната”. Душан Васиљев није имао времена да се учи: прве речи, први немири, прва грцања били су и последњи. За поправљање написаног није било времена, довршавање незавршеног није било могуће. Тим више је вреднија песничка појава, његов лет између агоније и екстазе, што је својство експресионисте.

Правац експресионизам на српском књижевном простору је представљао рушење традиционалног, прошлости, грубе стварности. То чини и Васиљев:

*Ја сам огранак грешничког пада,
мој мрки поглед трује, вида.
Ко мене воли, тај вечно страда,
јер немам бога, и немам стида,
и немам брата, немам сестре.*

„Моја песма”

или:

*Ал прво снове своје лепе
да сахраним.
па после хоћу да будем твој, Ђаволе, велика светињо узетих..
отетих... проклетих...*

„Ђаволу”

Психичка узбурканост јесте карактеристика сваког експресионистичког писања, а основна обележја те узбурканости су агонија и екстаза. Сан се јавља као замена за грубу јаву. То је сан о некој другој обали људске среће, неке снежне и бескрајне пољане, неки далеки и егзотични пејзажи :

*Поља дрхтећи грле
дуге,
светле железне пруге,
и носе их у бескрајне даљине...*

„Ноћне страве падају по нама...”

*А месец са ликом старог мудраца
по плавом чаробном небу
у бескрај далеки гаца!*

„Песме о животу”

*Не, неће ти се душа спотаћи
о прагове наших катедрала
у сенци,
лепи мој друже из Сенегала...*

„Кактуси”

*Једва чекам да доспем до гроба северна,
и да се покријем велом бескрајних даљина.
Знам да ће за мнош летети, ко браћа верна,
само јато немих пингвина.*

„Гроб на северу”

Српски експресионисти се енергично залажу за слободни стих. Васиљев је писао и сонете, катренске строфе, неједнако римоване стихове, али од самог почетка је изабрао слободни стих, ослобођен свих стега строге геометрије везаног стиха, чији је ритам условљен екстазом, степеном узбуђења. Сав прост и ненакићен, ношен само снагом унутрашњег доживљаја, Васиљев пева:

*И залуд траже песму у мени,
у моме срцу нема ритма
„Моја песма”*

или:

*Свеједно са или без риме,
нема важности опрема и сјај, ако душа болна
болним осмехом над прошлошћу бди.
„Пролог”*

Боја и светлост су елементи у дочаравању унутрашњег стања. У колористичком смислу доминантна је црвена боја, симбол за проливену крв: „бичем крви”, „крвави атамани”, „крвави и разбарушени”, „крвава браћо”. Али експресионистичка колористика слике и метафоре нису препознатљиви само у једној боји: „Пут нам је свима у болу исти, / ма се ми како звали: / бели генерали / или црвени екстремисти. / Видик нам је сив од жица, / и небо је сиво, / и душа је сива” („Жице”); „Завоји.. крв.. штаке... / и жуте, зловне, велике бараке.” („Болнице”); „А крвава, досадна слава, / црвена, бела и плава, / паиће на видике суре.” („Жене у мраку”); „Или као кад зелен и млад / на врху брда виноград / у цвету утуче крупна и лед.” („Моји прозори у мају”).

Приметно је присуство персонификације и посебно синестезије: „...у зраку лебде наде на сваком кораку” („Бол”); „Зашто ме боли сваки цвет / што дише срећом, и сваки мај?” („Дијалог”); „Сваке ми зоре осване проза: / бронхитис или туберкулоза.” („Смрт негде на улици”); „Кроз густу јутарњу маглу / и беле таласе плача / моје срце очајно корача” („Споменик”).

Тек што је Први светски рат био завршен, а већ се могао чути глас младих интелектуалаца који су се вратили из рата са траумама и осећањем великог разочарања и моралног пораза, немоћни да схвате нови поредак. Унутрашњи глас „изгубљене генерације” којој је припадао Васиљев ће бунтовно отпевати у песми „Нараштаји”:

*Ми смо сви Прометеји,
ми, Несхваћени, Исмејани,*

*ми, Болни, Горки, Голи,
ми, Страшни, презрени, Изгнани!*

или:

*Миришемо на мајчино млеко
и већ нам копају гробове,
а ми долазимо
да ослободимо робове!*

„Синови сутрашњег дана”

*Нико није хтео да нас схвати:
ми смо хтели победу идеје,
а нисмо хтели клати!*

„Облаци”

*Ми срећни нисмо били.
Нисмо опрали на врелу братства очи,
него смо у гробљу, на хладној, каменој плочи
слушали како Мајка за Сином цвили.*

„Смрт поколења”

У већини песама потенцирање лирског ЈА означава љубав према Човеку, према генерацији којој припада. Лирски субјект прима функцију гласноговорника нараштаја и исказује се у првом лицу множине, МИ: „Долазимо млади/ да ослободимо ровове..”

За његовог живота прихваћена, касније делом заборављена, његова поезија се све више показује незаобилазном за разумевање сложених и контрадикторних токова српског модернизма.

Врхунац агоније његовог песништва налазимо у ратним песмама, а међу најпознатије спадају: „Човек пева после рата”, „Плач Матере Човекове” и „Хоћу”. Непосредно драматично искуство рата обликује у њима сву голготу људске природе изражену у виду вапаја и крика пораженог Одисеја који се враћа својој Итаци сломљених идеала. „Човек који је газио у крви до колена” и није се питао зашто, човек који је клао ал као врлина јер су „сви људи клали: брат брата; ћерка матер, и отац сина” („Дан кајања”), човек који је постао савест једне генерације, позван је да буде песник, да пева, да сведочи о себи, о њима, о нама. Васиљев није песник револуције него еволуције који преваљује пут од трагичности агоније до екстатичног стања сазнања искупљених грехова кроз певање.

Васиљев је врло рано почео да пише и приповетке: *Кајање, Пораз, После кише, Свитање, Испред прага* и др. У његових шеснаест приповедака

испричана је скоро цела песникова биографија. Али чак иако је објавио неколико за живота, Васиљев није био приповедач у традиционалном смислу јер његове приповетке имају више лирских излива, оне су као његове песме у грчу, трептају и немиру, болу и разочарању. Песник је опробао перо и у драмском жанру, састављајући четири-пет драма и драмских слика у рукописима: *Женидба краљевића Марка*, *Пролеће се враћа*, *Серењата*, *У троје*, *Витанија*.

Васиљев није имао снаге да изађе из себе, да се отресе својих лирских преокупација и тиме је најмање могао постићи успеха у драми. Али цео тај мукотрпан књижевни рад настаје ипак у Ченеју, иако се он ту осећа спутаним и окованим. Он је имао само два модела за свој прозни књижевни рад: себе и своју жену; и само један мотив: љубавни и брачни конфликт.

„Или ћу живети пуним животом, ил нећу живети”, говорио је Васиљев. Није се чувао, али није ни неуредно живео, а како би и могао у свом малом и преуском стану који му је затварао његове широке видике. Мучни зимски дани били су испуњени радом, учењем и писањем. Говорио је савршено мађарски, врло добро румунски, усавршавао француски, обнављао немачки и учио руски. Често се предавао музици, сликарству и нарочито читању. Обожавао је Црњанског, свестан да припада модерним песницима.

Васиљев је оболео на италијанском фронту. Млад и снажан, пун полета и енергије, није никада водио рачуна о свом здрављу. Радио је преко мере, до касних ноћних сати, не марећи о неуморној болести која се споро, али сигурно ширила. Чак и за време боловања више је радио него што се лечио. Потпуно га је ухватила грозница стваралаштва, као да је хтео да уграби што више од живота. Ишао је на лекарске прегледе у Панчево, Загреб и Словенију. Од сада се држи лекарских прописа, али прекасно, болест је узимала све више маха. У децембру 1923. полази сам на клинику у Загреб, али га брзо враћају као безнадежни случај. Враћа се, али не у Ченеј, где му је остала жена, него оцу у Кикинду. Несрећни песник није, вероватно, ни помислио да је тада последњи пут, и заувек, напустио село из кога је раније толико желео да оде. Његове снаге су на измаку и, гледајући како веје снег, осећа смрт која му улази у собу:

*Румени мој образ хладан је и жут;
срце се моје рањено кида
и рида;
гола ми душа дрхти ко прут;*

*звоно на погреб звони,
и тихо веје, веје снег*

„Веје снег”

Он више не устаје из кревета, чак ни када пише писмо Милојки. „Тако, пише он жени, често када сам сам, тако ми дође да устанем, да се обучем и да пешке дођем к теби. Мени се све чини да сам ја тебе заувек изгубио, и да те више никад нећу имати”. Не верујући у смрт до последњих дана он је горко жалио за животом:

*Цвеће у роси трепери,
и плодним лејама
млазови теку крви и млека...
Предај, мајко, поздрав мојим белим Сејама,
и реци зашто за мене нема лека?
Мајко, мени је жао умрети...*

„Тиха смрт у пола ноћи”

На скромној сахрани којој није могла (или није хтела) присуствовати ни његова жена, јер је гранична линија која је пролазила поред његовог стана и школе, пребачена више ка западу, није било никога ни из књижевног света. Једино је Сима Пандуровић, у чијој је *Антологији* био заступљен са шест песама, послао телеграм, ожаливши смрт „*најлепше наде наше младе књижевности*”.

*И дрхтећи сам чекао петла
да зору јави,
и да пред мене баци
две-три прегршти светла.*

Ту зору није дочекао, али остало је више прегршти светлости које је он бацио у српску књижевност.

Душан Васиљев је боравио у Ченеју скоро четири године. Премало за један људски живот, чак и песнички, али огромно за једно село које је овековечио, укључујући га за свагда у историју српске књижевности. Ченеј је за Душана Васиљева био извор незадовољства, досаде, бола, патње, разочарања, али и љубави, среће, задовољства, спокоја, надахнућа, као и сам живот.

Песник заступљен у антологији без иједне збирке за живота, песник пораза али не и помирења, песник са руба коме су „људи отели из шака живот”, ченејски учитељ, песник Душан Васиљев доспео је у средиште српског песништва и добио коначно заслужено место.

Сваке године Ченејци одају помен и труде се да откупе, бар делимично, неправедну равнодушност савременика једног песника који „се воли као неко ко је страдао за нас” (Миодраг Павловић, „Предговор”, у: *Антологија српског песништва*, 1978).

*И Човек дрхтећи погледа у јечеће даљине плаве:
Помисли: небо се тресе -
и сагне се
и плашт бога пребаци преко главе...*

„Бура у зору”

Литература:

1. Душан Васиљев, *Изабране песме*, с предговором В. Живојиновића, Београд, 1932.
2. Душан Васиљев, *Песме*, поговор Јован Зивлак, Каирос, Сремски Карловци, 2000.
3. Душан Васиљев, *Изабране песме*, приредила Октавија Неделку, Савез Срба у Румунији, Темишвар, 2000.
4. Живан Милисавац, *Песник пораза*, Матица српска, Нови Сад, 1952.
5. Александар Јовановић, *Облаци у души*, Став, Кикинда, 1986.